

На 3 октомври домашният ми телефон тогава още нямаше GSM/ позвъня някак си странно. Очаквах това позвъняване с голям интерес. То трябваше да ми донесе голяма и важна новина. Когато чух веселия глас на Данчето, преди още да ми каза нещо, разбрах - Йорданка Димитрова е станала първата българка, стъпила на

ИЗВИСЯВАЩ СГ
8-те хиляди метра. А върхът бе Чо Ойю /8201 м/ - шестият от поредицата на най-високите върхове на

планетата. Разпространих новината чрез БНР и вестник "Отечествен фронт,.. На следващия ден всички ежедневници предадоха кратки съобщения за успешното изкачване на Чо Ойю от Йорданка Димитрова и Борислав Димитров. Подробностите за това важно за българския алпинизъм събитие дойдоха малко по-късно, когато двамата ни алпинисти се завърнаха в страната. Ето ги и тях, както ни разказа тогава Данчето и Боби.

За есенния сезон на 1991 г. Вячеслав Скрипко от Русия получава разрешение за организиране на експедиция до вр. Чо Ойю по класическия маршрут. Чрез своя приятел Борислав Димитров,

Скрипко отправя покана за участие в тази експедиция и на още няколко български алпинисти. Липсата на достатъчни средства, най-вече във валута, не дава възможност на всички желаещи да вземат участие в тази експедиция. След многобройни почуквания на редица фирмени врати и позвънявания по телефони някои от фирмите откликват. Със събраните средства право на участие добиват, или по-скоро си осигуряват Йорданка Димитрова от "Кремиковци,," и Борислав Димитров от "Академик11. Въпреки че Данчето имаше в актива си 10 изкачвания на 5 седемхилядника и по този показател тя заемаше четвъртото място сред 207-те българи, изкачили се на върхове над 7-те хиляди метра, тя не намери място

в нито една от националните ни експедиции до Хималаите. Борислав пък само бе загатнал за своите възможности във височинния алпинизъм, но ако не бе политическият обрат на 10 ноември 1989 г. и той навярно нямаше да намери място в иначе стройната организация на националните ни експедиции по това време. И ето че бе дошло времето, когато и на двамата се бе отдала възможността да покажат своите възможности.

За Катманду те отпътуват поотделно. Като съорганизатор на експедицията Борислав отпътува от България на 28 август, за да уреди някои подробности в Министерството на туризма в Непал. Йорданка тръгва няколко дни по-късно и на 6 септември цялата експедиция се събира в Катманду - Вячислав Скрипко, Михаил Можаяев и Евгений Прилепа от Русия, Борислав Димитров и Йорданка Димитрова от България образуват съвместната руско-българска експедиция "Чо Ойю-91".

След традиционните и неизменни лутания из Катманду, за доурождания на някои формалности, а те съвсем не са малко, на 11 септември петчленният състав отлита за Лукла /2804 м/, откъдето започва истинската част на експедицията им. Още 6 дни са необходими, за да се достигне базовият лагер на 5200 м н.в. и това те правят на 17 септември. Разчитайки на остатъчната си аклиматизация от предишните години както в Хималаите, така и от техните си седемхилядници на Памир и Тянь-Шан руските алпинисти още на следващия ден започват работа по маршрута, а Данчето и Боби остават два дни в лагера за почивка и аклиматизация. Стартът им започва към върха на 23 септември, когато излизат по маршрута. Без проблеми те достигат 6300 м, където оставят своята палатка, предназначена само за склад. Тъй като на тази височина те не чувстват проблеми с планинската болест, двамата решават да продължат нагоре и да ноцуват на 6600 м в палатката на руските си приятели. На следващия ден нашите алпинисти излизат до 7000 м н.в., където пътят предлага редица трудности - отвесен леден праг, средно трудни скални участъци, както и ледени полета. Същата вечер те се прибират в базовия лагер. Следват 3 почивни дни. Съгласно приетия общ план за атаката на върха тримата руснаци тръгват на 26, а двамата българи на 28 септември.

На 29 Данчето и Боби ноцуват на лагер 1 /6600 м/ , а на 30 в шурмовия лагер, който вместо предварителните планове би трябвало да се изгради на 7500 м е изграден на 7150 м. Решителният ден не само за двамата, но и за българския алпинизъм е 1 октомври. В този ден щеше да стане ясно дали България ще има първата си алпинистка, изкачила се на връх над 8000 метра. За този важен и решителен ден ми се иска да ви върна към думите и действията на самата Йорданка.

"Ставаме рано. За първи път денят е ясен и можем да се радваме на слънчевите лъчи, но от това не ни става по-топло. Температурата продължава да бъде много под нулата. Още в началото на пътя ни се появили най-трудните и опасни участъци с наклон от

45-46 градуса. Един след друг следваха синият лед, замръзналите скали, обилният нов сняг. След 3-часов уморителен ход излизаме до началото на лек, но много опасен ку-лоар, в който има спасителен възжен парапет. След кулоара оставяме раниците си и нагоре продължаваме само с фотоапаратите, българския флаг и много знаменца на фирми и спонсори. Движим се бавно един след друг, преминаваме заветната и за двама ни 8000-метровата граница, за която взаимно се поздравяваме, В "зоната на смъртта", върхът ни поднася най-лесния си участък. На 8170 м започва върховото плато, но най-високата точка на върха, за наша изненада, се оказва в противоположния му - най-далечен край. А това плато е дълго над 300 метра. Крачка, две, три, почивка. Крачка, две, три, почивка и най-после. Часът е 15! Датата 1 октомври 1991 година, двамата с Боби сме на 8201 метра, на самия връх Чо Ойю - нашия връх, шестия по височина връх на планетата и петия, изкачен осемхилядник от българи. Взаимно се поздравяваме за този наш успех. Щастливи сме! Радостта ни е голяма, тя няма граници. Моята любов към планината, моят устрем към трудното, към рискованото, година след година ме увлича да тръгна към върховете, и сега съм стъпила на моя първи осемхилядник. Станах първата българка, изкачила се на един от 14-те надоблачни гиганти. Сега стоя на 8201 метра. Бъркам в джоба на якето, където с много любов през цялото време на тази експедиция държах дадените ми любими играчки на дъщеря ми Гегана и синът ми Йордан. Грижливо ги скатавам на сигурно място на 8201 метра и тръгваме надолу. Надолу с мисълта да се изкачване отново нагоре и по-нагоре. Още тук с Боби решаваме да основем фондация, която наричаме "Световни осемхилядници",.

След този си успех и в изпълнение на програмата "Световни осемхилядници" Данчето и Боби правят три неуспешни опита - през 1992 г. на вр. Манаслу /8163 м/, през 1993 г. на вр. Шиша Нанг-ма /8046 м/ и през 1994 г. на вр. Кангчендзъонга /8586 м/. От последния връх Данчето не се завърна. На 23 октомври 1994 е. при подхлъзване в границите на 8300 м тя загина. Остана си завинаги по склоновете на третия по височина връх на планетата. Напусна ни най-добрата българска алпинистка, добила и световна известност сред женския елит. Кангчендзъонга е малко позната на българските алпинисти. Дори и за Йорданка Димитрова и Борислав Димитров, които през 1994 г. вместо за Еверест за сумата от по 11 000 долара те приеха офертата на Сергей Но-виков от Беларус срещу 5000 долара. И така на 31 август вместо в подножието на Еверест 8-ина алпинисти от Беларус, 2-ма от България и 2-ма от Русия се срещат в Катманду, от където започва дългият 20-дневен преход до базовия лагер в подножието на Кангчендзъонга на 5300 м. Първото излизане по маршрута става на 1 октомври. До лагер I на около 6200 м нашите алпинисти нямат

никакви проблеми. Нагоре сложността на маршрута се увеличава и отнема доста време за обработка на пътя. При второто си излизане по маршрута времето според Боби става "жестоко хималайско", и те с мъка достигат до 7100 м. Ден по-късно отличната руска алпинистка Екатерина Иванова и Сергей Жверилия от Беларус в нощта на 9 срещу 10 са отнесени от коварна лавина заедно с палатката им. Експедицията понася първата си голяма загуба, но въпреки това продължава. При третото си излизане с много багаж Боби, Данчето и двама руснаци достигат до 7800 метра, след което се завръщат в базата за почивка и подготовка на щурма към непрекос-новения и митичен връх. След тридневна почивка на 20 октомври Йорданка, Борислав и Виталий Кол-башенко и Алексей Седов. На 22-ри четиримата изграждат в движение лагер 222 на 7800 метра, където нощуват. Данчето и Боби се чувстват добре и ще тръгват в последния щурм без кислородни апарати. Виталий не се отказва от живителната сила на допълнителен кислород, а Алексей се отказва от атака на върха. На 23 октомври нашите алпинисти тръгват в 2.30 ч. през нощта, а Виталий значително по-късно, защото се предполага, че ще се движи по-бързо. Движението нагоре става без обвързване и Боби изпреварва Данчето със стотина метра, което там, на тази височина, прави около час. На около 8100 м Борислав почувства повторно измръзване и се връща обратно надолу. "Не исках да остана полуинвалид и затова реших да се върна", - ще разказва по-късно той. Срещайки Данчето, той я уведомява за своето категорично решение, на което тя отговаря, че ще продължи нагоре. Какво става по-нагоре, никой не е видял. Знае се само, че, изкачвайки се към върха, Виталий вижда забодена щека с ръкавица, а на 50 метра по-високо той открива и ледокопа на Данчето с една дълбока черта в леда /явно опит за задържане/. У никого вече няма съмнение, че първата българка, изкачила осемхилядник, се е подхлъзнала и пропаднала в пропастта. Експедицията е прекратена. Главният връх на Кангчендзъонга, единствен от 14-те осемхилядници, остава не-изкачен от жена. Да, владетелят на Кангчендзъонга се оказва, че е жена, която не допуска представител на нейния пол да се изкачи на свещения връх. През 1991 г. в границите на 7500 м от изтощение загина словенката Мария фран-тар, на 12 май 1992 г. на около 8200 м загина полякинята Банда Руткевич, която имаше в актива си 8 осемхилядника, в това число Еверест и К-2. В нощта на 9 октомври 1994 г. коварна снежна лавина отне живота на рускинята Екатерина Иванова, а на 23 октомври пак този връх спря устрема и на нашата Йорданка Димитрова. Когато малко по-рано написах, че Йорданка е нашата най-добра алпинистка, добила и световна известност сред женския елит, се основавах на реалните факти, а те са: един осемхилядник, десет седемхилядника, което я поставя на трето място заедно с Иван Вълчев, сред 230-те българи, изкачили върхове над

7-те хиляди метра. Тя е и единствената българка сред 16-те ни алпинисти, удостоени с високото звание "Снежен барс,,. Била е още на Аконкагуа /6962 м/ и Килиманджаро /5895 м/. От 1984 г. е "Майстор на спорта,, а от 1987 г. става и единствената жена с най-високото спортно отличие - "Заслужил майстор на спорта". На историята тя остави и една книга, написана в съавторство с м.с. Елисавета Първанова - "Българки по върховете на Памир".
Доц. Сандю Бешев